

ZOOLOGIA

UAB
Universitat Autònoma
de Barcelona

Guia docent
Titulacions de Grau i de Màster

1. Dades de l'assignatura

Nom de l'assignatura	ZOOLOGIA
Codi	100786
Crèdits ECTS	6
Curs i període en el que s'imparteix	1r curs / 2n semestre
Horari	<i>Veure la web del Grau en Biologia</i>
Lloc on s'imparteix	<i>Facultat de Biociències</i>
Llengües	Català i castellà

Professor/a de contacte

Nom professor/a

e-mail

3.- Prerequisits

No hi ha prerequisits oficials, però es convenient que l'estudiant repassi els continguts relacionats amb zoologia en la ESO i/o el batxillerat.

4.- Contextualització i objectius formatius de l'assignatura

Al llarg d'aquesta assignatura, l'alumne ha d'adquirir els coneixements teòric-pràctics que li donin una visió el més completa possible de les bases del coneixement zoològic i de la diversitat dels animals invertebrats no artròpodes des d'una perspectiva anatòmica, funcional, sistemàtica i filogenètica. Igualment li ha de permetre situar a cada grup animal en un context ecològic, en relació al nombre d'espècies, habitat i forma de vida, posició dins els ecosistemes així com la seva importància en relació al seu interès per les ciències aplicades i d'interès econòmic.

Els objectius formatius concrets són:

- Introduir a l'alumne els principals conceptes estructuradors de la ciència de la Zoologia.
- Entendre la sistemàtica i les relacions filogenètiques entre els principals grups d'animals com a resultat de processos evolutius i adaptatius.
- Conèixer els principals nivells d'organització i patrons arquitectònics dels invertebrats no artròpodes.
- Donar uns coneixements sobre les característiques morfològiques, cicles biològics, importància ecològica i les interaccions amb l'home dels principals grups d'invertebrats no artròpodes.

5.- Competències i resultats d'aprenentatge de l'assignatura

Competència	Descriure i identificar els nivells d'organització dels éssers vius. CE3
Resultats d'aprenentatge	Descriure i identificar els nivells d'organització animal. CE3.2
Competència	Obtenir, manipular, conservar i observar espècimens. CE4
Resultats d'aprenentatge	Aplicar tècniques d'estudi de l'anatomia animal. CE4.4 Aplicar mètodes de dissecció per la observació i anàlisi de l'anatomia interna d'exemplars representatius dels principals grups d'animals. CE4.5.
Competència	Identificar i classificar els éssers vius. CE5
Resultats d'aprenentatge	Descriure els principis i mètodes de classificació animal. CE5.2 Identificar i classificar animals mitjançant trets morfològics. CE5.3 Aplicar mètodes d'identificació i classificació dels principals grups d'animals. CE5.4
Competència	Analitzar i interpretar el desenvolupament, el creixement i els cicles biològics dels éssers vius. CE11
Resultats d'aprenentatge	Analitzar i interpretar el desenvolupament, el creixement i els cicles biològics dels animals. CE11.5
Competència	Analitzar e interpretar l'origen, l'evolució, la diversitat i el comportament dels éssers vius. CE14
Resultats d'aprenentatge	Analitzar e interpretar la diversitat animal i les línies filogenètiques dels metazous. CE14.21
Competència	Desenvolupar estratègies d'aprenentatge autònom. CG2
Competència	Desenvolupar la capacitat d'anàlisi i síntesis. CT1
Competència	Capacitat d'organització i planificació. CT3
Competència	Treballar en equip. CT4
Competència	Sensibilitzar-se envers temes mediambientals. CT5

6.- Continguts de l'assignatura

I. INTRODUCCIÓ A LA ZOOLOGIA: CONCEPTES BÀSICS

Tema 1.- Definició i objecte de la Zoologia. Concepte i característiques d'animal. Situació actual dels animals entre els essers vius. Breu història de la Zoologia.

Tema 2.- Conceptes d'espècie. Variabilitat específica qualitativa i quantitativa. Aïllament reproductor. El procés de l'especiació: tipus i causes Evolució: conceptes de micro i macroevolució. Biodiversitat actual i extincions.

Tema 3.- Principis bàsics de la Zoologia. Concepte d'Anatomia. Mètodes anatòmics: morfometria, dissecció, organografia. Concepte de Morfologia. Homologia i Homoplàsia. Convergència i Paral·lelisme. El patró estructural dels animals. Nivells d'organització. Concepte i tipus de simetria. Concepte i tipus de metameria. Cefalització.

Tema 4.- La ordenació del món animal. Taxonomia: concepte de taxó. Caràcters taxonòmics. Filogènia. Sistemàtica. Relacions entre grups taxonòmics. Escoles taxonòmiques. Nomenclatura: regles de nomenclatura animal. La filogènia actual del món animal.

Tema 5.- Reproducció asexual i els seus tipus. Reproducció sexual i els seus tipus. Tipus de gàmits i gametogènesi. Fecundació interna i externa. Variants de partenogènesi. Significat adaptatiu dels diferents patrons reproductius.

Tema 6.- Concepte d'ontogènia. Desenvolupament embrionari. Tipus d'ous segons la repartició del vitel i citoplasma. La segmentació i els seus tipus. Formació i tipus de blàstules. Gastrulació: concepte i formació de gàstrules. Formació de la mesoderma i del celoma. Acelomats, pseudocelomats i eucelomats. Caràcters de protòstoms i deuteròstoms. Oviparitat i viviparitat; tipus de viviparitat. Control genètic del desenvolupament: gens homeòtics.

Tema 7.- Desenvolupament postembrionari. Desenvolupament directe i indirecte. Metamorfosi: concepte i tipus. Caràcters larvaris. Principals tipus de larves. Importància de l'estudi de les larves a la filogènia. Concepte de Lofotrocozoou i Ecdisozoou. Concepte de Neotènia i Pedogènesi. Cicles biològics indirectes i directes.

II. PROTOZOUS

Tema 8.- Organització unicel·lular. Forma, mida i estructura dels protozous. Reproducció i cicles vitals. Principals grups. Els protozous com origen dels metazous.

III. ORGANITZACIÓ ESTRUCTURAL DELS ANIMALS. DIVERSITAT

Tema 9.- Els Metazous més simples: **Placozous**. Els **Porífers**. Citologia del grup. Reproducció i desenvolupament. Calcàries, Hexactinèl·lides i Demosponges.

Tema 10.- **Metazous diablàstics**. **Cnidaris**. Citologia i histologia del grup. Estructura de pòlips i meduses. Cicles biològics. Organització de Hidrozous, Escifozous i Antozous. Breu introducció als Ctenòfors.

Tema 11.- **Metazous triblàstics**. **Protòstoms Lofotrocozous**. Concepte de lofotrocozous. Característiques generals **Platihelminths**. Turbellàries, Monogenis, Trematodes i Cestodes. Cicles biològics de Trematodes i Cestodes. Característiques generals de **Mesozous**. Característiques generals de **Nemertins**.

Tema 12.- Característiques generals de **Rotífers**. Caràcters fonamentals de Lofoforats. Organització de **Foronis**, **Briozous** i **Braquiòpodes**.

Tema 13.- **Anèl·lids**. Organització estructural d'un anèl·lid. La metamerització als anèl·lids. Organització d'un metàmer. Model d'organització de Poliquets, Oligoquets i Hirudinis.

Tema 14.- **Mol·luscs**. Característiques estructurals del grup. Cap, peu i massa visceral. El mantell. Importància de la conquilla i la seva evolució. Diversificació i capacitats adaptatives.

Tema 15.- Principals grups de Mol·luscs. **Gasteròpodes**: Caràcters generals i interpretació de la flexió i la torsió. **Bivalves**: Morfologia i biologia. **Cefalòpodes**: Caràcters generals: correlacions funcionals i adaptatives.

Tema 16.- **Protòstoms Ecdisozous**. **Nematodes**. Característiques generals. Cicles biològics. Grups d'interès mèdic, veterinari i fitosanitari. Breu introducció als **Quetògnats**

Tema 17.- **Deuteròstoms**. **Equinoderms**. Característiques definitòries. Organització, biologia i diversificació adaptativa dels diferents grups. Breu introducció als **Hemicordats**.

CLASSES PRÀCTIQUES:

Pràctica 1: Observació i reconeixement de Porífers i Cnidaris.

Pràctica 2: Observació i reconeixement de Platihelminths i Nematodes i observació de fauna i protozous d'aigua dolça.

Pràctica 3: Observació i reconeixement de Anèl·lids.

Pràctica 4: Observació i reconeixement de Mol·luscs i Equinoderms.

7.- Metodologia docent i activitats formatives

La metodologia utilitzada en aquesta assignatura per assolir el procés d'aprenentatge es basa en fer que l'alumne treballi la informació que se li posa al seu abast. La funció del professor és donar-li la informació o indicar-li on pot aconseguir-la i ajudar-li i tutoritzant-li perquè el procés d'aprenentatge pugui realitzar-se eficaçment. Per assolir aquest objectiu, l'assignatura es basa en les següents activitats:

Classes de teoria:

Amb aquestes classes l'alumne adquireix els coneixements científico-tècnics bàsics de l'assignatura que ha de complementar amb l'estudi personal dels temes explicats.

Seminaris:

Als seminaris es treballen els coneixements científico-tècnics exposats a les classes de teoria per a completar la seva comprensió i aprofundir en ells, desenvolupant diverses activitats: anàlisi i discussió de vídeos sobre temàtica zoològica, resolució de qüestions relacionades amb els temes tractats, anàlisi d'informació zoològica, etc.

La missió dels seminaris és promoure la capacitat d'anàlisi i síntesi, el raonament crític i la capacitat de resolució de problemes.

Pràctiques:

Durant les sessions de pràctiques els alumnes treballaran el material zoològic al laboratori (observació de preparacions i espècimens, estudi d'anatomia i morfologia de grups, disseccions, identificacions d'exemplars, etc.) i el complementaran amb l'estudi i les preguntes plantejades als guions de pràctiques corresponents.

L'objectiu de les classes pràctiques es completar i reforçar els coneixements zoològics adquirits a les classes teòriques i seminaris. A les sessions pràctiques s'estimularan i desenvoluparan en l'alumne habilitats empíriques com la capacitat d'observació, anàlisi i reconeixement de la diversitat zoològica.

Tutories:

L'objectiu d'aquestes sessions és resoldre dubtes, aclarir conceptes bàsics no explicats a classe i orientar sobre les fonts consultades pels alumnes.

TIPUS D'ACTIVITAT	ACTIVITAT	HORES	RESULTATS D'APRENTATGE
-------------------	-----------	-------	------------------------

Dirigides

Classes teòriques	32	CE3.2, CE5.2, CE5.4, CE11.5, CE14.21
Seminaris	8	CE3.2, CE4.4, CE5.2, CE5.4, CE11.5, CE14.21
Pràctiques de laboratori	10	CE3.2, CE4.3, CE4.4, CE4.5, CE5.3, CE5.4

Supervisades

Tutories individuals	6	CE3.2, CE4.4, CE5.2, CE5.4, CE11.5, CE14.21
----------------------	---	---

Autònomes

Estudi i resolució de problemes	50	CE3.2, CE4.4, CE5.2, CE5.4, CE11.5, CE14.21
Preparació de treballs, resolució de qüestions.	33	CE3.2, CE4.4, CE5.2, CE5.4, CE11.5, CE14.21

8.- Avaluació

L'avaluació d'aquesta assignatura es realitza al llarg de tot el curs:

1. Avaluació de seminaris:

S'avaluarà tant els petits treballs (qüestions) que hauran de presentar els dies de seminari, com les proves avaluatives (grupals i individuals) que es desenvoluparan al llarg del seminari

La nota corresponent als seminaris té un pes global del 25% de la nota final.

2. Avaluació dels exàmens:

Exàmens parcials:

En aquesta parts s'avaluarà individualment els coneixements assolits per l'alumne a la assignatura, així com la seva capacitat d'anàlisi i síntesi, i de raonament crític .

Es realitzaran 2 exàmens parcials eliminators de matèria (s'eliminarà matèria amb una nota mínima: 5 sobre 10).

Examen final:

Els alumnes que no superin algun dels dos exàmens parcials podran recuperar-los a l'examen final. Igualment, els alumnes que desitgin millorar nota d'una o les dues parts ho podran fer presentant-se a l'examen final, però es perdrà la nota obtinguda prèviament.

La nota corresponent als dos exàmens té un pes global del 60% de la nota final.

3. Avaluació de les pràctiques:

Després de cada pràctica l'alumne realitzarà una prova individualitzada escrita que avaluï l'aprofitament i la consecució de les competències específiques de cada pràctica.

La nota corresponent a les pràctiques té un pes global del 15% de la nota final.

Consideracions finals:

- Es considerarà que un estudiant obtindrà la qualificació de **No Presentat** quan la valoració de totes les activitats d'avaluació realitzades no l permeti assolir la qualificació global de 5 en el supòsit que hagués obtingut la màxima nota en totes elles.

- Els estudiants que no puguin assistir a una prova d'avaluació individual per causa justificada (com ara per malaltia, defunció d'un familiar de primer grau ó accident) i aportin la documentació oficial corresponent al Coordinador de Grau, tindran dret a realitzar la prova en qüestió en una altra data.

ACTIVITATS D'AVALUACIÓ

HORES

RESULTATS D'APRENTATGE

Proves individuals al llarg del curs (seminaris)	2,5	CE3.2, CE4.4, CE5.2, CE5.4, CE11.5, CE14.21
Lliurament de qüestions al llarg del curs (avaluació grupal als seminaris)	1,5	CE3.2, CE4.4, CE5.2, CE5.4, CE11.5, CE14.21
Parcials i Final (avaluació Individual)	5	CE3.2, CE5.2, CE5.4, CE11.5, CE14.21
Sessions de laboratori (avaluació individual)	2	CE3.2, CE4.3, CE4.4, CE4.5, CE5.3, CE5.4

9- Bibliografia i enllaços web

Bibliografia:

- BARNES (2009). Zoologia de los Invertebrados. Ed. MacGraw-Hill. Interamericana. Setena edició.
- BARNES, R.S.K, CALOW, P. i OLIVE, P.J.W. (1988). The Invertebrates: a new synthesis. Ed. Blackwell Scientific Publications.
- BRUSCA R.C. i BRUSCA G.J. (2005). Invertebrados. Ed. MacGraw-Hill. Interamericana. Segunda edició.
- GRASSE, P.P. (1982) Manual de Zoología. I. Invertebrados. Ed. Toray-Masson.
- HICKMAN, C.P., ROBERTS, L.S., KEENS, L., LARSON, A., L'ANSON, M., EISENHOUR, D.J. (2008). Principios integrales de Zoología. Ed. Interamericana. Catorzena edició.
- HISTÒRIA NATURAL dels Països Catalans. (1991). Vol. 8. Ed. Enciclopèdia Catalana.
- MEGLITSCH, P.A. i SCHRAM, F.R. (1991) *Invertebrate Zoology*. Oxford University Press, New York.
- MUNILLA, T. (1992). Prácticas de Zoología General. I. Invertebrados no Artrópodos. Ed. Oiokos-Tau

Enllaços web:

- Aula Virtual de l'Autònoma Interactiva: <https://cv2008.uab.cat>
- Animal Diversity Web: <http://animaldiversity.ummz.umich.edu/>
- Adena/World Wildlife Found: <http://www.wwf.es/>
- Biodidac: <http://biodidac.bio.uottawa.ca>
- Comissió Internacional de Nomenclatura Zoològica: <http://www.iczn.org/>
- Museu Nacional de Ciències Naturals de Madrid (CSIC): <http://www.mncn.csic.es/>
- Natural History Museum, Londres: <http://www.nhm.ac.uk/>
- Tree of Life Project: <http://phylogeny.arizona.edu/tree/phylogeny.html>